

DÉLIBÁB

Szépirodalmi heti lap.

Megjelenik minden pénteken.

Szerkeszti és kiadja: DENGİ JÁNOS.

Előfizetési ára: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. — **Szerkesztő és kiadó lakása:** Debreczenben, Varga-utca, 2193. szám alatt.

Tartalom.

1. Olvasóinkhoz. 2. Egy bálkirálynénak. (költ.) Reviczky Gyulától. 3. A virágarus leány (beszély.) 4. Nemzetiség és hölgyeink. Hoffmann Mortól. 5. Induló. (Déronléde költeménye) Marquis Jean d'Ortól. 6. Sardou Viktor. (B. N.) 7. Giardinettó. B. A.-tól. 8. Irodalmi hírek. 9. Gyöngyszemek. A szerk. jegyzeteiből. 10. Sakktalány. 11. A szerkesztő üzenetei. 12. Tárca: Fátyolos képek (költ.) Erődi Dánieltől. Egy füresa félreértés. F. I d á t ó l.

illető küldemények és megkeresések pedig a „Délibáb“ szerkesztőségébe, ideiglenesen Felső-Bányára (Szatmárm.) küldendők.

Debreczen, jun. 29. 1877.

teljes tisztelettel
Dengi János,
szerkesztő és kiadó.

OLVASÓINKHOZ!

Mult alkalommal értésére adtam t. olvasóimnak a „Délibáb“ életében történendő változásokat. E szám az utolsó, mely kiadásomban és szerkesztésomban megjelent; a következő már, mint a második évnegyed első száma, gróf Csáky Alfonz ur kiadásában jelenik meg. Fogadják szíves olvasóim irántam s ügyem iránt tanusított érdeklődésükért meleg köszönetemet s engedjék remélnem, hogy, bár e lap anyagi oldalától teljesen visszaléptem, ama pártolást, melyben engem részesítettek, az új kiadótól sem fogják megvonni; sőt, tekintetbevévén a „Délibáb“ ekkénti előnyös változását, ezt még nagyobb figyelemben és támogatásban részesítendik. A „Délibáb“ e városban s a vidéken oly ügyet van hivatva képviselni, melyet nem szabad elejtenünk s mely végre is szent és jogos; hiszszük, hogy olvasóink is megértik feladatunk fontosságát, belátják önzetlen áldozatkészségünket és sietni fognak annak fölkarolására.

Előfizetési ára:

Fél évre (jul—decz.) 3 frt.

Negyed évre . . . 1 frt. 50 kr.

Az előfizetés legczelszerűbben postautalvánnyal a „Délibáb“ kiadóhivatalának Debreczenbe címezve eszközölhető; a lap szellemi részét

Egy bálkirálynénak.

Alig nőtt még ki a rövid ruhából
S mamája bálba viszi kegyedet.
Szive viharzik, gondolatja kábul,
Hogy valahára már „nagysád“ lehet.

Kip'ult arczczal, lázas remegéssel
Végig suhan a márványcarnokon;
És gyermeklelke illatárba vész el
S ujjongva kérdi: „Hát nem álmodom?“ . . .

Liheg, zihál! szeme ragyog a láztul
S amint egy frakkos urral elsuhan:
Mindenki önt csodálja, önre bámul,
„A bálkirályné!“ mormogják sokan.

S ön diadalmasan mosolyg e szóra;
De egykor majd megtudja, mit jelent.
Jelenti, hogy sok édes gyermekóra
S a nyájas otthon feledésbe ment.

Majd, hogyha diadalról diadalra
Fog szállni átvirasztott éjszakák
Után, könyekre szomjasan, bevalja:
Boldog, ki elsírhatja bánatát!

Kaczagni fog, nehogy mások kaczagják;
Mosolya kinos áltatás leszen;
S od'adná egy könyért száz diadalját,
Szép bálkirályném, édes gyermekem!

Reviczky Gyula.

A VIRÁGÁRUS LEÁNY.

— Beszély. —
(Vége.)

S. gróf sokáig nézé.

— Megfoghatlan! egy nőt, kit csak egyszer látunk, oly szenvedélyesen szeretni.

— És én érzem, hogy örökké szeretni fogom. Nem akarta a pénzt elfogadni s ezt egy francia paraszt nem tenné. Minél többet gondolok reá, annál inkább hiszem, hogy származását titok fedi. Midőn másnap nem találtam helyén, kérdezősködtem utána s csak annyit tudtam meg, hogy egy kis faluban lakik nagyanijával. Mikor oda mentem őt felkeresni, megtudtam, hogy nagyanija meghalt és a leány eltűnt. Szegény gyermek! Vajjon hol lehet?

A gróf felállott, szivarra gyujtott és szobájában fel s alá sétált.

— Eh! — mondá — ábrándos bolond vagyok. Igyekezni fogok az egészet elfeledni. Holnap L-be megyek és megkérem Izabella bárónő kezét.

Másnap este K. grófné egyedül ült szalonjában, mert S. gróf elutazott. Az inas egy idegen urat és egy leányt jelentett be.

— Bocsássa be őket — parancsolá a grófnő.

Egy öreg lelkész és egy fátyolozott leány voltak a látogatók.

— Méltóságos K. grófnőhöz van szerencsém? kérdé a lelkész mélyen meghajtva magát.

— Igen, én vagyok — felelé a grófnő — mit kíván, uram?

A lelkész felelet helyett a leányhoz fordult:

— Lépj közelebb, gyermekem! Vesd le fátylod, térdelj le és kérd anyád áldását.

— Méltóságos asszonyom! A gyermek, ki öntől sok évvel ezelőtt elraboltatott s kit ön holtnak hitt, ön előtt áll. Az Ur neve legyen áldva! Az, aki elveszett, feltaláltatott és az, aki meghalt, feltámadt!

Mig a lelkész beszélt, Lisette térdreborult, a grófnő szenvedélyesen magához szoritotta és haját homlokárót elsimitván, zokogva mondá:

— Ó az! ó az! Ezek boldogult férjem vonásai, az ő szeméi, az ő mosolya. Óh könyörtül is en! Enynyi szenvedés után!

Az öreg lelkész könyezve folytatá:

— Csak az utolsó perczen határozta el magát az öreg nő, kit Lisette nagyanijának tartott, a titok felfedezésére. Bevallotta, hogy leánya a gyermeket kedvesével ezelőtt 16 évvel elrabolta. Csak azért, hogy később visszaadva, érte gazdag jutalmat kapjon. De felvén, hogy felfedezik, Franciaországba menekült és megfogadá, hogy a gyermeket többé vissza nem adja. Halálakor anyjának esküvel kellett igérnie, hogy a gyermeket megtartja. De az öreg nőt halálakor bűnös lelkiismerete furdálta és a titkot hosszú küzdés után vallotta be. Mindig gyantottam, hogy a gyermek nem az öreg nő unokája.

TÁRCZA.

Fátyolos képek.

I.

A fűzfa a sir halmára hajolt,
Ágára röptült a madárka,
Elzengte szívebül az egyszerű dalt
S a fűz megrezge dalára.

Szellőeske se lenge fuvalmaival,
Mély esend vala közben a tájon;
De a fűz, mig zengé az ágon a dal,
Csak rezge, az árva, magában.

II.

Ültetve a sirra eseng a virág,
Eseng föl az égi sugárhoz,
Mely őneki fényt, mely őneki szint
Az égi hazából alához.

És mig ama mennyei fénybe merül,
Egy lepke csapong tova könnyen;
Volt — nincs! s a virág eszmélve hiszi.
Álmodta csak álmai közben!

Erődi Dániel.

EGY FURCSA FÉLREÉRTÉS.

Egy gazdag külföldi, névszerint Suderland bankár, volt a sz.-pétervári udvarnál, kit II. Katalin czárnő szintén kegyében részesített.

Egy reggel arról tudósítják, miszerint háza katonák által van körülveve s hogy a rendőrfőnök kíván vele beszélni.

Relien rendőrfőnök bebocsáttatva, levert arccal lép be hozzá.

— Suderland ur — szólt a tiszt — legmélyebb sajnálatomra oly parancsnak végrehajtásával vagyok megbízva, melynek szigora elrémit s elszomorít. Nem

Én a gyermekhez igen vonzódtam és igyekeztem neki tehetségem szerint némi nevelést adni. De ez volt minden, mit érte tehettem, mert mi lelkészek szegények vagyunk. Szegény gyermeknek dolgoznia kellett, hogy magát fentarthassa. Bizonyítékul itt van a ruha, melyet elraboltságakor viselt.

— Oh drága, elveszett gyermekem! — kiálta a grófnő. — Ily boldogságot álmodni se mertem!

Ekkor az ajtó kinyílt és S. gróf lépett be. — A homályban az idegeneket nem vevé észre.

— Megváltoztattam szándékomat. . . . Ismét visszajöttem anélkül, hogy Izabellát meglátogattam volna — mondá a tűzhöz közeledvén; ekkor észrevévén a látogatókat, felismerte Lisettet.

— Álmodom-e? — kiáltá — Lisette ez? Mit jelent mindez?

— Azt — felelé a grófnő — hogy ez az én rég elveszett gyermekem!

Egy hónappal később K. grófnő és Sándor gróf ismét együtt ültek.

A fiatal ember arca örömtől ragyogott, mert éppen most tért haza Lisettel egy hosszú sétáról.

— Édes grófnő — mondá mosolyogva — ma B-be megyek. Nem tanácsolná-e, hogy felkeressem Izabellát és kezét megkérjem?

A grófnő tréfásan vállára ütött s mondá:

— Én ennél jobbat mondok. Lásd, most már

tudhatom, miféle hiba vagy bűn által tette ön magát erre érdemessé.

— Én uram! — felelé a bankár — én még kevésbé tudom, mint ön; s ami meglepetésemet illeti, az még az önét is felülmulja. De végre miféle parancs az?

— Uram — szólt a rendőrfőnök — valóban nem érzek magamban annyi bátorságot, hogy azt önnek tudtára adjam.

— Eh mit! elveszítettem talán a császárné bizalmát?

— Ha csak ez volna, akkor nem volnék ennyire kétségbeesve. A bizalom visszatérhet s egy hely ismét visszanyerhető.

— Nos jó, tehát hazámiban küldetésemről van-e szó?

— Ez ugyan kellemetlen volna, de elvégre is az ön vagyonával bárhol is jól fogja magát érezni.

— Ah istenem! — kiáltá Suderland reszkető hangon — Szibériába akarnak száműzni?

— Ha csak ez lenne, onnan vissza lehet térni.

nekem is van leányom s teged szemeltelek ki férjeül. . . .

És mielőtt a tél elmúlt volna, Lisette boldog neje lön a még boldogabb Sándor grófnak.

NEMZETISÉG ÉS HÖLGYEINK.

Hoffmann Móról

(Vége)

Ha a kormány nem is avatkozhatik a családok ügyeibe, a magánoktatást is némiképp szabályozni jogában és hatalmában áll. Én úgy hiszem, hogy Németországban a magán és házi oktatást csak oly egyének végezhetik, akik erre képesítvők. Ilyenmü szabályzattal lehetne nálunk is megszorítani a magánoktatás szabadságát. Ez azonban egyszerre nem történhetik meg. Azért fölötte szükséges, hogy leányaink különösen nyilvános intézetekben, a nemzeti érdek mellőzhetlen szempontjából magyarleányokká neveltessenek és idejekorán ismertessenek meg azon kötelemekkel, melyek őket, mind leendő honleányokat megilletik.

A társadalomnak sok tekintetben fokozódott igényei hölgyeinknek kevesebb időt engednek a házi körben való eltöltésre, mint azelőtt. Ennek folytán lazult némiképpen a családi benső viszony, mely különösen a magyar családoknál oly szép módon nyilatkozott. Az anya kétségenkívül mai nap is oly hévvel szereti gyermekét, mint szeretete minden korban, de kétségenkívül kevesebb időt tölt körében. Nem lehet ugyan azért kivétel nélkül mondani, hogy az előbbi korban jobbak voltak az anyák, de azért, hogy idejének nagyobb részét a házban tölté, anyai és gazdasszonyi foglaltságai közepette, kétségenkívül bensőbb és bizalmasabb viszony fejlődött ki az anya és gyermekei között s ez utolsók kevesebbet lévén kitéve idegen bá-

-- Vagy be akarnak börtönözni?

— Még onnan is ki lehet szabadulni.

— Jóságos isten! meg akarnak talán kancsu-kázni?

— Ez ugyan borzasztó büntetés, de végre is nem mindig halálhozó.

— Eh mit! — szólt a bankár fuldokolva — életem van kérdésben? A császárnő, ki mindig oly jó s szívélyes volt irántam, még pár nap előtt oly nyájasan beszélt velem, ő akarna engem . . . De nem, ez lehetetlen. Oh, irgalmazzon s vessen véget ennek a bizonytalan várakozásnak; a halál kevésbé borzasztó, mint ez.

— Nos jól van, kedves barátom — szólt a tiszt siránkozó hangon. — Kegyelmes császárnőm azt parancsolta, hogy önt szalmával tömsem ki.

— Engemet kitömní! — kiáltá Suderland, a rendőrfőnökre merev tekintet vetve — ön esztét vesztette vagy a czárnőé zavarodott meg; végre is ilyen parancsot nem adhatott anélkül, hogy annak különös s kegyetlen voltát be ne lássa.

násmód befolyásának, biztosabban sajátíthatták el ezek erényeit, jó tulajdonságait.

Nem tartjuk elégségesnek, ha hölgyeink vannak, kik gyűléseznek, a jótékonyt üzik, sok árva könyét letörlik, mind szép, fölötté nemes cselekmények; de ezt minden művelt nemzet hölgyei épúgy teszik vagy tehetik; általános emberi erények, melyek a női szívnek egyáltalán sajátjai szoktak lenni. De hölgyeinknek még ezenkívül magyaroknak is kell lenniök; azaz élénk nemzeti érzülettel kell bírniök; nagyra kell becsülniök nyelvünket. Egyetlenegy műveltebb nemzetnek sincs annyira szüksége arra, hogy hölgyei nemzeti érzelmük legyenek, mint a magyaroknak.

Nemcsak nemzetünk soknyelvűsége teszi ezt szükségessé, hanem azon könnyűség is, melylyel nálunk az idegen szellem és nyelv magát érvényesíti. A francia, angol, olasz és részben német nő, de különösen az előbbi három nem érzi vagy csak ritka esetekben az idegen nyelv tanulásának szükségét, a nyelvegység élénkebben tünteti elő a nemzetegységet; a francia, angol és olasz nő még álmában sem tudja elképzelni, hogy lehetnének egyéb ambíciói, mint francziának, angolnak és olasznak lenni, sőt nem kevéssé büszke nemzetiségére, épúgy mint nyelvére. A német nő már tanul idegen nyelveket, mert az előbbi században a német társadalom francia lévén, ott is befészkelte magát azon előítélet, hogy a francia nyelv tudása nélkül műveltség nincsen. De a német nőnek kétségkívül sok más erénye van. Magyarországon e tekintetben sajátos a viszony. A leánygyermek míg zsenge s az alsóbb osztályokat tanulja, anyanyelvén nyer oktatást. Később azután, mikor a felsőbb osztályokba kerül, (itt különösen a műveltebb középosztályról van szó, mely gyermekeinek jobb nevelést és kiképzést akar nyújtani) miután az anyanyelv tudása sem szilárdult meg egészen, az idegen nyelvek tanulása határozottan ront; egy másik káros következmény, amely ebből származik az, hogy anyanyelvét sem tudván tökéletesen, az idegen nyelveket is csak úgy félig-meddig tanulja meg, sehogysem azonban oly mértékben, hogy ezeket a nyelveket valamely magasztosabb szellemű eredeti munka olvasására fordíthatná.

— Én megtettem azt, amit rendesen még csak megkísérteni sem merünk; kifejezést adtam meglepetésemnek, fájdalomnak, sőt elég vakmerő voltam alázatos hangon ellenvetések tenni; de kegyelmes fejedelmöm ingerült hangon veté szememre habozásmat s azt parancsolta, hogy menjek s teljesítem parancsát rögtön.

A következő szavak még most is fülemben hangzanak:

„Menjen, s ne feledje hogy kötelessége mindazon megbízásokat zugolódás nélkül teljesíteni, amelyekkel én legkegyelmesebben megajándékozom.“

Lehetetlen a szegény bankár csodálkozását, haragját s kétségbeesését lefesteni. Sokáig kérte, könyörgött s zaklatta a rendőrtisztet, hogy engedje meg, miszerint a császárnőnek levelet írhasson, melyben kegyelemért esedezzek.

A hivatalnok végre legyőzve a könyörgések által, reszketve engedett kérelmének s magához vevé a levelet. De, miután nem mert a császári palotába menni, lépteit a parancsnok lakása felé vette. A pa-

A sok évi pénzkidadás és fáradság, idővesztetések eredménye tehát legtöbbször a közönséges szólásmodok tudása, amelyek éppen elegendők egy kis üres fecsegésre. Ez az oka egyszersmind annak, hogy hölgyeinknél alig találunk egy kis érzéket a komolyabb munkák olvasására, azért, mert a legritkább esetekben értenék meg; műveltségök tehát csak egy kis külső máz s nem a gyűjtött ismeretek s a bensőleg átalakított fogalmak gyümölcse. Olvasmányát közönségesen a legüresebb, tartalomra nézve inkább a képzelmet, mint az elmét hasznosan foglalkozó regények teszik.

Leányaink sok oly dolgot tudnak és tanulnak, a mire életükön át semmi szükségük sincs, de oly dolgot is sokat nem tudnak, amire még későbbi kötelességeik teljesítése szempontjából nagyon is szükségük volna.

Miathogy jobb módu középosztályú szülők leánygyermekkei az elemi osztályok elvégzése után rendesen otthon nyerik további bővebb és magasabb (?) kiképzetéseket vagy pedig a zárdában és egyéb ugynevezett leány-nevelő és tanintézetben, ennek a magánoktatásnak és az említett intézeteknek jó lesz egy pár sort szentelni, bír csak annyiban érdemlik meg, a mennyiben szükséges nagyobb részének káros voltát megismerni. Az ugynevezett gouvernanteokról beszéltem már, ezeknek a működést, eltekintve a nevelés általános szempontjától, éppen nemzetiségi és nyelvi tekintetből károsnak tartom. Csak melleleg említem meg, hogy hat évi, ily nő által adott nevelés eredményeképp egy nagy adag hiúságon kívül egyebet nem találtam, mint a jól kifejtett fecsegési hajlamot. Aki a dolgokat megfigyelni szokta, nem fog tulzással vádolni — A magánoktatásnak megvolnának a maga jó oldalai is, de csak akkor, mikor minden szakmára, szakmájában képzett tanító hivatik meg, ezt csak igen gazdag családok képesek megfizetni. Ott, ahol egyetlen universalgenie vállalkozik az összes magánoktatásra, lehetetlen, hogy az ilyen oktatásnak jó eredménye legyen. Az ugynevezett leánynevelő intézetek valóságos tenyésztő fészkei sok rossz szokásnak. A nővendékek rendesen zsarnokai a gyenge igazgatónőnek,

rancsnok — a levél elolvasása után, azt hitte, hogy a tiszt megőrült. Azt parancsolta neki, hogy kövesse s s várja meg a császári palota előtt. S minden kése delmezés nélkül elfutott a császárnőhoz. Ide bebocsátatva elbeszélé a fejedelmőnek a tényállást.

— Szent isten! — kiáltá Katalin, az elbeszélést hallva — ez borzasztó! Relien valóban megbolondult. Gróf ur, menjen, siessen s parancsolja meg annak az eszeveszettnek, hogy világosítsa föl azonnal a szegény bankárt ostoba tévedéséről s szabadítsa ki rögtön.

Erre a császárnő hangos kacajra fakadt.

— Kedves kutyám, — folytatá — melyet szintén Suderlandnak hívnak, megdögöltts én azt parancsolám Reliennek, hogy tömessen ki szalmával; de miután habozott, nagyon megharagudtam reá, mert azt hittem, hogy bolond hiúsága folytán e megbízást méltósága alattinak találja.

Francziából: F. Ida.

ki — ha akarna vagy tudna is — nem mer keményebben ráparancsolni akár a benlakó, akár a bejáró növendékre, mert neki nem mindegy, néhánynyal kevesebb vagy több S minthogy az únaepélyes, nyilvános vizsgálatokra mindegyiknek ki van mérve a portiója, egy francia v-rsnek szajkó módra való elszavalása nagyobb kegyelmet talál a vizsgálaton jelenlevő ártatlan vendégek színe előtt, mint bármi másnak. A magyar leányra nézve szükséges tudnivalókból ott még keveset találunk. A nemzeti szempontra való tekintet már azért is másodrendű szerepet játszik, mert az ily intézetek programjai rendszeresen fitogtatólag szólnak arról, hogy hány mindenféle idegen nyelvet tanulnak náluk. Még szigorubb szempont alá esik akár az általános, akár a nemzeti nevelés és képzés tekintetéből a zárdában való nevelés. Erre itt bővebben kiterjeszkedni nem akarok.

Mindezek után határozottan állíthatjuk, hogy a leányra nézve is kétségtelenül legjobb és legegyszerűbb a nyilvános iskolai oktatás legalább a 15. életévig, a nyelvtanítás olynemű eljárásával, mint azt e czikkünk folyamában említettük.

Induló

— Déronléde költeménye. —

Dob pereg, kürt szava harsog, —
Nő kerüli csak a harczt!
Ez a nép önmaga öre
Előre!

Puska ropog, ágyu morog, —
Olyan bátrak a hadsorok!
Véres utat nyisson töre...
Előre!

Szabad az ut: rajta, lássuk:
Milyen nagy lesz a romlásuk!
Verjük le mind deletőre!
Előre!

Rajta, rajta! Menjünk, míg az
Ellen itt van; ügyünk igaz.
A haza néz a küzdőre. —
Előre!

Szörnyű nagy szám van ellenünk;
Nagyobb-e, mint gyűlöletünk?!
Megtudjuk nem-sok időre —
Előre!

Félek is én ágyuktól!
Bár vezessék tisztjeik jól,
Mind elveszszük nyakrafőre.
Előre!

Hol a babér? — Ráakadunk
Ha győzelmet viv ki hadunk!
Nem maradunk el mi tőle!
Előre!

Meghalni! kit bánt ilyesmi?!
Halni; semmi; jobb elesni!
Csak keljen a h o n erőre...
Előre!

Marquis Jean d'Or.

SARDOU VIKTOR.

(B. N.) A párisi Mazarin-palotában a múlt júniusi napok egyikén szokatlan nagy izgatottság uralkodott. A francia akadémiának, mely e palotában székel, egy elajándékozni való babérkoszorúja akadt vagyis a nemrég meghalt költőnek — Autrannak helyére utódot kellett választani. A francia akadémia halhatatlanjai teljes számmal jelentek meg a választás ünnepélyes megejtésére. Az akadémia üresedésben levő székének elnyerhetéseért két férfi küzdött egyenlő erővel. E férfiak egyike: S a r d o u Viktor, a hírneves színművész, a másik pedig herceg A u d i f f r e t-P a s q u i e r, a senatus elnöke volt. Más szóval, ez alkalommal ismét politika és literatura álltak egymással szemközt, mint vetélytársak. A győzelem a literaturáé lett. Az ugynevezett herceg-párt (partie des ducs) élén A u m a l e, N o a i l l e s és B r o g l i e hercegekkel, mindent elkövetett a senatus hercegi elnökének érdekében, de a szerencse nem kedvezett a versailles-i kormány jelöltjének, hanem átsapott az irodalmi párt táborába, hol a józan köztársasági eszmék ápolói, az öreg T h i e r s és L e g o u v é Ernest, a színművész, sorakoztak. Nehéz küzdelem, háromszori választás után, 19 szóval 17 ellen, S a r d o u Viktor választatott meg akadémikusnak. S a r d o u győzelme a kormány veresége volt, ugymondva arculütése a minisztériumnak, mely a május 16-iki államcsinyt végrehajtotta. Hisz Sardou győzelmét csak is a versailles-i események idézték elő. Broglie és a kormány léptek sorompóba a herceg ur érdekében, nem is annyira Sardou és Audiffret megválasztását vették tekintetbe, mint inkább arra voltak különös figyelemmel, hogy a két jelölt neve alatt a reakció és a szabadelvűség, a köztársaság és a monarchista törekvések. Broglie és Jules Simon, M a c M a h o n és T h i e r s állottak egymással szemközt. S a r d o u Viktorral az irodalom győzött ugyan, de ily körülmények közt a választásnak legpolitikaibb színezete volt.

Sardou megválasztatása által éltének két fő kívánságát látta teljesülésbe menni. Akadémikussá lön s neve egy kis politikai nymbust is nyert. Sardou mindig vágyta a politikai kalandokat és színműveiben is sok politikai műkedvelősködést fedezhetünk fel. Egyszer a politikai cselekvés színterére is lépett és egy egész délután volt munkálkodó társa azoknak, kik a történelmet csinálják. Ez 1870-ben szeptember 4-én, a második császárságnak rombadőlése napján történt. S a r d o u M a r l y - l e - R o i pompás parkjában ült s épen hatásos drámai jelenetek kikomponálásán törte a fejét, midőn egyszer a harmadik köztársaság születésének híre jut el hozzá. Vajjon van-e ennél hatásosabb, drámaibb jelenet a világ színpadán? Egy roskatag császári trón összeomlása! Lelkesedés, szabadság és a népek szerencséje. Egy valóságos forradalmi dráma és kilátás zsiros írói jutalomdíjakra. . . . Alig múlt el egy negyed óra, Sardou már is utban volt Páris felé. A köztársaságot hi dető dolgok már majdnem mind megtörténtek, még csak a Tuillériákhoz nem vonult a nép. Sardou Párisba érkezven, a néptömeg élére állott s azt a Tuillériákhoz vezette, mely még akkor a bukott császárság birtokában volt s melynek kapuinál a császári testőrség teljesített őrszolgálatot. Sardou volt az, ki jóakaratu beszédével a császári testőrséget visszavonulásra kényszerítette s ő volt egyszer mind az első, ki az elhagyott fejedelmi lakosztályokba hatolt, melyek élénken emlékeztettek az alig megszökött császárnéra. A Tuillériákat eszerint 1870. szept. 4-én egy színművész vette be. Sardou e tettének forra-

dalmias színezetét később mindenáron le akarta törölni. Egy barátjához levelet intézett s e levelében azt mondta, hogy a Tuillériáknál egyedül csak az volt a szándéka, hogy a szolgazemélyzetet mentse meg a néptömeg dühe elől; e levélben azonban nem említette fel azon körülményt, hogy a Tuillériák bevétele után azonnal visszatért Marlyba s ott sajátkezüleg távolította el a császári sást a polgármesteri épületről. — Sardou már mint 17 éves tanuló részt vett a februári forradalom hirneves „Journées“-iben s mostanság is különösen jellemzi a derék francia színműíró azon tulajdonsága, hogy ott, ahol valami látnivaló van, mindig megjelen. Így Traupmann lefejeztetésénél is jelen volt s egészen közel állott a quillotine emelvényéhez. „Bon jour, monsieur Sardou“ — mondá neki a hóhérszolgák egyike, ki a költő a feletti csudálkozására, hogy neve még az ilyen körökben is ismeretes — azt a felvilágosítást adta, hogy ő a hóhérságot csak úgy mellékes kereset végett gyakorolja, különben pedig segéd gépész a „Gymnase Dramatique“ színházban, hol elég alkalma volt Sardout látni és megismerni

Ezen epizódok és adomás történetkéik mindenestre Sardou egyéni természetének jellemzésére szolgálnak s azt tüntetik fel, hogy minő éles figyelő tehetséggel rendelkezik a híres francia színműíró. Érdekes tudni, hogy Sardou igen jó tanácsadója a színházi festőknek és szabóknak. Színműveinek kosztümirozására és a darabjaiban előforduló diszletekre igen nagy súlyt fektet s e tekintetben ő maga gondoskodik és rendelkezik mindenről. Ami színműírói működését illeti, habozás nélkül kimondható, hogy inkább különczöket rajzol, mint jellemeket fest; személyeinek főjellemvonásait nem tömöríti össze compact egészszé, hanem apró, szétforgácsolt vonásokban tünteti fel az egyes alakokat. Molière „Tartuffe“ és „Misanthrope“ című darabokat irt, Sardou pedig „Nos Intimes“ (Jó barátok) Les bans villagois (A jó falusiak) irányu genreket alkot. Sardou színműveiben az érdeket nem is egy főszemély köré csoportosítja, hanem több alakjának drámailag hatásos cselekvényében összegezi. S hogy e cselekvéseket ezer és ezer apró, de élénk és figyelmet megragadó részletekkel tudja fölereszteni, melyek a színi hatást sohasem tévesztik el. — azt senkisé tagadhatja meg tőle. 1872-ben nagy szenzacziót keltett „Les Ganaches“ című darabja, mely politikai satyrikus irányu színmű s melyben a császárság minden néven nevezendő ellenségei a legitimisták a republikánusok és az orleanisták vannak nevetségessé téve.

A „Les Ganaches“ első előadása után Sardout Napoleon Lajos a becsület-legió lovagkeresztjével tüntette ki. Sardou Viktor, mint színműíró, különösen a bonyodalmak és cselszövények megalkotásában nagy mester. E tekintetben felülmul minden vele egykoru drámaíró. Akik azt hiszik, hogy Sardou a bonyodalmak szövésének mesterségét hosszú színpadi tanulmányok útján sajátította el, azok nagyon csalódnak. A színműírási kísérletek, — melyekkel magányos szobácskájában bajlódott, tanították meg erre.

Hisz mint tanulmányozhatta volna Sardou pályájának kezdetén a színpadot, midőn életét akkor a szükség és nyomor keserítették el? Ifjúkori barátai emlékeznek még az időre, midőn a most dicsősített színműíró a legmostohább sors környezé s midőn Sardou mindenkittől, emberektől és szerencsétől egyiránt elhagyatva, sajátkezüleg akarta kioltani életét. Csak egy szerencsés véletlen, melyben az isteni gondviselést vélte felismerni, bírta rá, hogy ifju életét megkímélje s egyszersmind ösztökélte arra, hogy fáradhatatlan munka és tevékenység által próbálja megkeresni kenyerét. Hogy e próba miként sikerült, mindenki láthatja. Művei közül legelő-

szőr a „La Taverne des étudiants“ című verses vigjátékot hozták színre; a huszonhárom éves szerző azonban nem aratott vele sikert, mert az „Odeon“ színház közönsége kiméletlenül kifütyölte. Színpadi siker nem is a franczi fővárosban, hanem a vidéki kisebb színházak deszkáin kísérte először Sardou műveit. Párisban aztán csak akkor lépett fel újra, midőn színműírói nevét az egész vidék ismerte. Legelső párisi sikere 1860 ban a „Les Pattes des mouches“ (Az utolsó levél — szarkalábak) első előadása volt. Erre vonatkozólag maga Sardou a következőket beszéli el: „Éltem legkínosabb estéje volt az. Vagy 25.000 franknyi adósság terhelt. Sikert kellett aratnom, vagy pedig örökre le kellett mondanom a színműírásról. Nyugtalanul jártam fel és alá a színház előtti sétányon, s midőn körülbelöl egy órával az előadás vége előtt egy nézőt láttam kijönni a színházból, már azt kezdtem hinni, hogy ismét kudarczot vallottam. Szerencsére csalódtam; nem sokára egy színész rohant reám, s meghozta az örömhírt, hogy művem teljes sikert aratott.“ A párisi kritikával szemben sok méltatlanságot kellett Sardounak eltűrnie. Ráfogták, hogy színműveinek legtöbbször gyengéd plagiumokat követett el, s hogy az „Utolsó levél“ című színművet egészen Poe Edgar eszméje után készítette, a „Jó barátok“ pedig nem egyéb, — mint Rougemont egy vaudevillejének átdolgozása. Sardounak összes színmű alakjai közt a női főszemélyek a legjobban sikerültek. E mondásunkat legújabb színműve — „Dora“, melyet nemzeti színházunkban is nagy tetszés mellett adnak elő, fényesen igazolja. A „Rabagas“-ban élő személyt (Ollivier Emilt, a császárság miniszterét.) vitte a színpadra, ennek jellemfestése azonban nem sikerült a szerzőnek. Jules Janin a „Caro te király“ és „Rabagas“ színművek miatt elítélte Sardout. A hirneves francia színműíróról szóló ismertetésünket rövid személyleirással zárjuk be. Sardou alacsony és vékony termetű ember, háta egy kevéssé meg van görbülve, tömött, sötétszin haját közönségesen hosszúra növeszti; arcza halovány és szakáltalan, arczvonásai élesek, orra erősen kinyuló, szemei okosak és kíváncsiak. Némelyek Voltaire-hez, mások meg I. Napoleonhoz mondják némileg hasonlónak. Annyi bizonyos, hogy arczával a szószéken ugyanazt a hatást idézné elő, mint a színpad deszkáin, s hogy a tanári kathedrára csak éppen úgy való, mint a lónyeregbe.

GIARDINETTO.

Budapest, június 26.

(B. A.) E napokban hagyta el a sajtót S á g h y J ó z s e f tanár urvárva várt műve, a „Magyar zenészet lexikon.“ Szabatosabban szólva, csak az első füzet jelent meg. Egyik fővárosi lap roszalólag jegyzi meg, hogy míg idős b Á b r á n y i K o r n é l urról szerző lapokat (kilencz oldalt) ír, addig jó Bihari Jánosról alig ír egy lapnál többet. Hát mi van ezen csodálni való? Bihari János semmi néven nevezendő rokonságban sem állott a lexikon írójával.

Az encyklopediai munkában ügyesen vannak összeállítva a zené legszükségesebb ismeretei, a hazai és honosult zenészek, zeneszerzők és hangszerkészítők életrajzai, a hangszerek és zeneműszók ismertetése. A sok biografia között már e füzetben van 14 jó név. S miután az egész füzet (5 iv, 72 oldal) ára 70 krajczár, egy-egy jó név életrajzának tudása kerül csak öt krajczárba, nem számítva a sok mellékes ismeretet. . . . Ilyen Maecenás pedig Zsedényi is lehet.

Monolog. Én ugyan nem vagyok Pulszky Ágost, de ha Pulszky Ágostnak volnék, azt mondanám, hogy ha Pulszky Ágost is vagyok, — szeretnék Kaas Ivór bárónak lenni.

Ebben nincs semmi élcz s nem is kívánhatjuk, hogy a nyájas olvasó „megmosolyogja“, de annyi bizonyos, hogy Kaas mostanában a „napok hőse“, Gusztikáról pedig valahogy nem is beszélnek.

Amerikai párbaj.

A vesztés fél tartozik a nyári hónapon át a fővárosban tartózkodni. Reggeliznie az Erzsébet-kioszkban kell — kávé; ebédelnie csak a szűk „kis pipi“-ban szabad. Értesítést kell vennie a fővárházi hivatalokban hetenkint kétszer (többet nem lehet kibírni), fürdenie nem szabad, végig kell hallgatnia mindennap egy-két kávéházi politikai véleményeit a napi eseményekről és vörös bort innia a „szép juhá-znénál.“ A városliget homokbuczkáin gyalogolnia kell és ha nagyon sietős az utja, — Posnernél kelljen bevásárlást tennie.

Az „Uj világ“ nevű mulatóhelyből vasárnaponként egy merész léghajósno szokott légutazási produkeziókat tartani. Akinek tetszik, vállalkozhatik a nagy utra, mehet a léggömbbel. A falragaszok szerint utazási díj száz forint. Kicsinyt sok, de az nincs megmondva, hogy az utazó fizet-e az utazásért vagy kap a vállalkozásért száz forintot?!

Egyik szépirodalmi lap a másiknak azt veti szemére, hogy minden tekintetben jó, csak nincs benne elegancia. Ez a másik azt mondhatná az egyiknek, hogy benned van ugyan elegancia édes collega, csak hogy úgy nézsz ki benne, mint a legújabb francia divat szerint öltözött mezitlábos dandy, ki egyremásra a helyesírás köveibe ütöd a lábadat. . . . Hanem az a másik semmit sem szól.

IRODALMI HIREK.

— **Értesítés.** Tudatom t. munkatársaimmal, a csere- és munkatársi viszonyban álló lapok szerkesztőivel s egyáltalában az érdeklődőkkel, hogy f. évi július 6-tól augusztus 26-ig Felsőbányán (Szatmármegyében) leszek; miért minden, a lap szellemi részét illető küldeményt vagy megkeresést oda kérek intéztetni. Dengi János.

— **Az ajándékol** ígért regény ama vidéki előfizetőinknek, kik a 20 kr csomagolási díjt beküldték, szétküldetett; helybeli előfizetőink a szerkesztőségben átvehetik.

— **A „Bokrétás Világ“** című költői beszélyt, mely az akadémia Nádasdy-díján pályázók közt leginkább kitűnt, nem Csengerly, mint mult számunkban hibásan állott, hanem **Csengey Gusztáv**, munkatársunk, írta.

— **Sipos Soma** mult számunkban közlött költeményének utolsó sorában szerencse helyett szerelem olvasandó.

— **Erődi Dániel** „Ujabb költeményeire“-re előfizetést hirdet Schwarcz Károly könyvkereskedő Sopronban; az izléses kiállítású, 10—12 ivnyi kötet előfizetési ára 1 frt s legkésőbb augusztus közepéig küldendő be. Ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe.

— **Tóth Kálmán**, ös-zes költeményei a „P. N.“ értesülése szerint — Ráth Mór gyönyörű díszkiadásában fognak jövő őszszel megjelenni. Jeles költők e nemü termékei (a humorisztikusokat ide nem szá-

mitva) eddig 14 ezer példányban keltek el. Az újabb gyűjteményben 60 kiadatlan költemény is fog napvilágot látni.

— **Petőfi gyűrűje.** A „M. P.“-nak irták, hogy Eisenburger, segesvári polgár, 1849-ben a segesvári ütközet után mint 14—15 éves suhancz atyjával a csata színhelyére ment és ott éles vágó eszközzel ketté vágott gyűrűt talált. Petőfi öcsce, ki 1850-ben Eisenburger-nél volt, a gyűrűt állítólag Petőfi Sándor tulajdonának ismerte fel s annak láttára könnyekre fakadt. . . . Petőfi öcsce, István, azonban legújabb nyilatkozatában ezt mendemondának nyilvánítja.

— **A „Fővárosi Lapok“** tegnapi számában azt híresztelik, hogy Saissy Amédéé, a francia irodalom híres ismertetője, gróf Zichy Géza tetétleni birtokán betegen fekszik. Amennyiben lapunk szerkesztője éppen tegnap érkezett haza ama helyről s több órát nevezettek körébe töltött, biztosan állítjuk hogy a jeles francziának a legvirulóbb egészsége s legjobb kedve van s jóízűt nevetne, ha e kacsát meghallaná.

— **Reviczky Gyula** „Romok“ című regényen dolgozik.

— **„Uj nemzedék“** cím alatt a „Röpkeivék“ egy rovatot nyitott, melyben az újabb írói nemzedék egyes tagjait többi közt következőleg jellemzi: Gáspár Imre Limonádé ember limonádé-poézis. Nyavalyás és erre méltán a leghiubb. Kiss József A töpörödött zsidóban hatalmas lélek lakik, kár, hogy körül van metélve.

Nem tudjuk, mit akar az efféle jellemzésekkel, de az ilyen kifejezéseket, melyektől legutóbb üres tárczája is hemzseg, valamint az ilyen irányt, melyet — mint látszik — követni akar, határozottan elítéljük.

— **Ifj. Szinnyey Lőzseftől** egy füzet jelent meg „A magyar irodalomtörténet-írás“ címmel. Gonddal, szorgalommal írt munka, sok érdekes adattal régi írói életrajzgyűjtőink, irodalomtörténetünk első rendszeresítői, a kritika fejlődése, irodalomtörténeti mongropháink stb. felől. Az utolsó fejezetben Toldy Ferenczet is kritika alá veszi.

— **A Kisfaludi Társaság** szerdán tartotta utolsó ülését a nyári szünidő alatt. Felolvasásai voltak: „Emlékadatok Petőfiről“ Kemény Mihálytól. Szász Károly jelentése Angyal János Danté-fordításáról, költemények Majthényi Flórától s egy spanyol románcz (az álarczos grófról) Várady Geizától.

GYÖNGYSZEMEK

— A szerkesztő jegyzeteiből. —

92

Nem mindig csálnak, néha igazak az emberek; s a szív, mely száz csalódás alatt vérezett, kiépül egy hű kebel ápoló érintése alatt.

Karthausi.

Eötvös.

93

Nemes sziveknek
Az adomány becsé adójáéval
Száll és hág.

Helén.

Tennyson.

94

Az ember szive olyan, mint a folyam szivacsá, mely a vidám napok idején tiszta hullámot iszik, de majd iszapos habtól dagad meg, ha az ég fölzavarta a vizeket. Van-e azért a szivacsnak joga mondanai: én azt szeretném, hogy sohase legyen zivatar és hogy a nap sohase süssön égető sugarakkal?

Atala.

Chateaubriand.

95

Viszonyok és körülmények nevelik az embert.
Nap, fényk. és hany. Mühlbach L.

96.

A szív
Mindennek az eleje;
A szív győzvény vagy győzödvén,
Jó vagy rosznak kutfeje.

Keszergő szerelem.

Kisfaludi S.

97.

A világon elvégre is minden hiabavalóságba megy ki
s aki anélkül, hogy saját szenvedélye vagy szükségét ösz-
tönöznél, pénzért vagy bármilyen más ilyenért fáradozik, az
bolond!

Az új Werther keservei.

Goethe.

98.

Szorgosan kerüljük azt az emberek előtt, akit sze-
retünk.

Fanni hagyományai.

Kármán.

99.

Szép lélek az, mely könnyen kap sebet
S a fájdalomnak önti könyeit.

Versek.

Berzsenyi.

100.

A nőt ne mondd örök szeszélynek,
Érzelmé több, mint férfié;
Ha meg nem rontja hiu érdek,
A legnemesb szív az övé.
Szerencsétlent csak ő tud szánni
És vigasztalni szenvedőt,
A tévedést siratni, bántani...
S ha nem vár boldogabb jövőt:
Nyugodtan élni és lemondva,
Fömládozón és mosolyogva
S ki nem fáradva sohasem
Megalhali hitben csöndesen.

Romhányi.

Gyulay Pal.

S A K K T A L Á N Y.

Lehmann Arankától.

Megfejtendő a lóugrás szerint.

id	ve	Én	meg	Ő	vagy	gyok	me
ja,	Oh	ban	lem	va	sze	li	azt
Mig	ja	mat	hogya	si	is	fé	a
van.	gat	ne	sze	czo	le	hi	de
kar	ret,	Át	mo	szem,	itt	Az	nye
ja	itt	gass	hagyj	ő	gyok	re	bü
Rin	tass	ő	do	á	mat,	Én	a
is	lat	lom	al	va	gon	vös	ka

Megfejtési határidő július 3.

A 11-dik számban közlött betűrejtvény értelme:
Édes a csók, mely szeretőtől jó. Helyes megfejtését
következő t. előfizetőink küldték be: Fábrián Lajos Mór,
Lehmann Aranka, Vetéssy Ida, Südy György, Szarka
Anna, Urbán Mihály, Blum László, Horogh Etelka, Ba-
bos Szidónia, Bozsenik Béla, Kubinyi Izabella, Opris
Katinka, Klein Nina, Nagy István, Mandl Rózsa, Tucsny
Irma, Vary Irén.

Löhneintézet Sopronban.* L ö h n e F r i g y e s
igazgató, az iskolai év végén, midőn szülék, gyámok és
nevelők gondja kiválóan gyermekeik s illetőleg a gondvi-
seletükre bízott árvák legközelebbi jövőjére irányul,
olykép véli a nyilvánosság figyelmét többféle szempont-
ból, egy füst alatt a leghasznosabb módon felébreszteni,
hogy, miként mult évben, intézetében betöltendő neve-
lői, tanári és tanítói állomásokra ismét pályázatot hirdet.
Cselekszi ezt külföldi és magyar lapokban egyaránt. Én,
ki intézetének minden csinját-binját ismerem, legszentebb
kötelességemnek tartom előre inteni a tisztelt szüléket
és tanárokat, hogy ne higgyenek az ámitónak és óvakod-
janak L ö h n e F r i g y e s s e l bármily néven ne-
vezendő viszonyba avagy csak érintkezésbe is lépni,
mert óhatatlan rövidséget szenvednek: czudarul meg-
károsodnak. Addig is, míg ezt illetőleg okadatolt felvilá-
gosítással szolgálok, felhívom az érdekeltek figyelmét
a „S o p r o n” legközelebbi számában (jövő szombat)
e tárgyban megjelenendő cikkekre, melynek annak idején
való kellő méltatására, ezennel tisztelettel felkérem a
hazai sajtót.

Sopron, 1877. június 26-án.

Vajda Viktor.

A szerkesztő üzenetei.

Matildhoz. Sz. M. Ha elolvassná ő, sose kapná meg azt,
amire különben talán a prózai világban reménye lehet.

Esztergom. —y—n. Fogadja kézszorításomat. Felsőbányá-
ról majd írok.

Latorczay Mindegy, kísértse meg. M. annak az érdeklődő-
nek egykor ideálja volt; persze ő nem is sejtette; azt üzeni,
hogy üdvözli.

L. A. Jönni fognak.

Egy előfizető. Már szét van küldve.

Bechtold. Jól van? Mármost egy hosszabbat és érdeke-
sebbet. Üdvözlét!

Josefi Barna. Kiben az együgyűséghez még gorombaság is
járul, az jó lesz, ha idejekorán elotródik.

P. I. Mihelyt átolvastuk.

B. A. Budapest. Siess!

Z. Bécs. Ugy látszik, mindaketten tévedésben vagyunk.
Vagy nem? Lám, lám, ki hitte volna, hogy!... Legven tehát;
fogadja őszinte bucsúüdvözlötünket; többet nem alkalmatlan-
kodunk.

Közöljük e cikket t. munkatársunk kívánatára addig is,
míg az ügygyel közelebről megismerkedvén, mi is elmondhat-
juk reá vonatkozó megjegyzéseinket.
Szerk.